

esmento. Aquí, a la universitat, els temaris que es donaven durant una classe eren brutals en comparació amb el BUP, és a dir, no podia agafar apunts ja que perdria el ritme de la classe. Em vaig adonar que hauria d'anar a totes les classes com a «oient», aconseguir els apunts dels companys/es i ajudar-me amb llibres; però vulguis o no la universitat és com el món laboral, és a dir, la gent estudia per aconseguir les seves ambicions laborals, culturals, etc., però sobretot la primera, i és clar, no tothom estava disposat a deixar-me els apunts, però per sort encara la naturalesa ens ha dotat genèticament de forma diferent a cada persona, i sempre hi havia gent que m'oferia la seva ajuda. I jo, a part d'anar a la classe com a «oient», anava personalment a parlar amb els professors per explicar-los el meu problema i els meus dubtes, i la majoria m'ajudaven dins dels seus límits. I a més a més durant la meua etapa universitària vaig aconseguir la feina que actualment tinc (i en la qual no em varen posar cap mena d'impediment, sinó al contrari). Vaig anar compaginant les dues coses (treball i estudis), fins que finalment vaig aconseguir llicenciar-me en ciències ambientals.

En definitiva, tal com es pot veure perfectament, he aconseguit acabar una carrera universitària gràcies –a part de les meves aptituds culturals, intel·lectuals, etc.– al meu entorn familiar (no sé si era l'òptim, però sí que sé que era molt satisfactori i agradable, però exigent alhora), a les meves amistats –tant de la infantesa com de la universitat, passant per les de l'institut–, sense l'ajuda i implicació de les quals res no hauria sigut tan planer i divertit, i als

professors/es i logopedes que he tingut, que, a part d'exercir amb professionalitat la seva feina, sempre han hagut de posar-hi una mica més de la seva part.

Tot escrivint aquest article m'he recordat de moltes situacions que he viscut durant la meua etapa escolar, però n'hi ha algunes que encara perduren actualment, com la que segueix: molta gent classifica una persona que no sent, és a dir, sorda, com una persona sordmuda. En el meu cas no és que em molesti, ja que el curs de la vida i de la mateixa societat s'ocupa de posar cada cosa al seu lloc, però m'agradaria aportar el meu punt de vista sobre aquesta situació: *sord* significa que és una persona que està privada totalment o parcialment del sentit de l'oïda, i *mut* significa que està privat físicament de l'ús de la paraula, i reconec que la majoria dels sords/es (inclòs jo) tenen dificultats de parla, però en cap moment estan (ni estic) privats de l'ús de la paraula.

I per acabar, m'agradaria aportar una reflexió sobre tot aquest problema (si se'n pot dir així) de les discapacitats: hem de recordar que per sobre de tot, els discapacitats som éssers humans, és a dir, persones amb sentiments, emocions, pensaments, etc., i el que vull dir és que quan us trobeu amb alguna persona que pateix alguna discapacitat (física, psíquica o de qualsevol tipus), no la mireu amb uns ulls de llàstima ni de compassió, sinó amb els ulls d'humans que tenim tots nosaltres!

Ramon Estany Tigerström

Ramon Páez

Llicenciat en dret

La cultura de la integració

La societat catalana, i en particular la gironina, es troben en aparença entre les més obertes i permeables a la coneixença de diferents situacions personals i col·lectives que no s'ajusten al cànon habitual. El problema és precisament que si entenem que hi ha un cànon que determina allò que és normal, aquest mateix cànon ens està dient que la resta, el que no s'hi ajusta, és «anormal». Així, potser més tard o més d'hora caldrà modificar el cànon per tal de

demostrar que la cultura de la integració comença a ser present de veritat a la vida quotidiana de la gent.

En tot cas, intentaré apuntar algunes pistes des de la mirada d'una persona amb una disminució física severa que ha pogut cursar estudis universitaris, que ha fet algun tast d'una presumpta integració social, i que tot sovint ha tingut la sensació d'estar enmig de dos mons.

Un d'aquests mons, el del discapacitat, és força tancat. Aquest tancament es deu, segons crec, a diferents factors de dis-

tint origen, però en destacaria un que després serà bàsic per poder començar a definir la cultura de la integració: la por al menyspreu, la por al rebuig, el cansament d'haver de demostrar contínuament que som «normals». Igualment, moltes vegades som víctimes de nosaltres mateixos per una autocomplaença que funciona inicialment com a instrument de defensa però que sovint acaba actuant com un bumerang força nociu.

Per altra banda, considero que encara és cert, com he apuntat a l'inici, que estem en una societat on la voluntat d'integració és més important ara que fa uns anys, però no deixa de ser decebedor que aquesta societat no hagi estat capaç de fer passos més contundents i decidits cap a una integració plena.

En l'altre món, el de la no-discapacitat, les persones amb discapacitat exerceixen un paper força residual, en el sentit que tenen, tenim, molt reduïda la possibilitat de prendre decisions quant a les polítiques que afecten les persones amb discapacitat i, per descomptat, les altres persones sense discapacitat.

El món funciona tan ràpid, encara que no sàpiga ben bé on vol anar, que ni tan sols es pot aturar a escoltar una persona amb dificultat de parlar per saber què necessita o vol comunicar. I si no és escoltada, aquesta persona mai podrà aportar el seu gra de sorra al procés decisor en el qual, com qualsevol ciutadà, té dret a intervenir, no només en relació amb les polítiques que l'afectin directament com a membre del col·lectiu de discapacitats, sinó, com he apuntat, com a ciutadà que pot contribuir al benestar del conjunt de la societat independentment de la seva característica personal de discapacitat.

El món encara no entén que el benestar social i personal dels ciutadans i les ciutadanes ha de ser l'obsessió de qualsevol governant, amb tot el que això comporta de suport a un col·lectiu històricament marginat.

Un dels principals problemes que des del meu punt de vista dificulta notablement la integració social és la manca de coneixement directe i fins i tot indirecte de la situació de la persona amb discapacitat.

Molts de cops he estat espectador i protagonista directe de l'experiència d'un individu dins l'entorn d'amistats, familiar o professional del qual no hi havia hagut cap presència de la discapacitat i de sobte hi irromp una persona, per exemple, amb un greu handicap físic –la meua experiència em porta a centrar els exemples en la discapacitat física–. Quines reaccions es produeixen? Normalment, en els primers moments es produeix un enderroc d'alguns esquemes de caire relacional; la seva manifestació més comuna, i segurament més humana, és de temença. No crec que sigui una temença a patir cap mal físic, sinó més aviat una sensa-

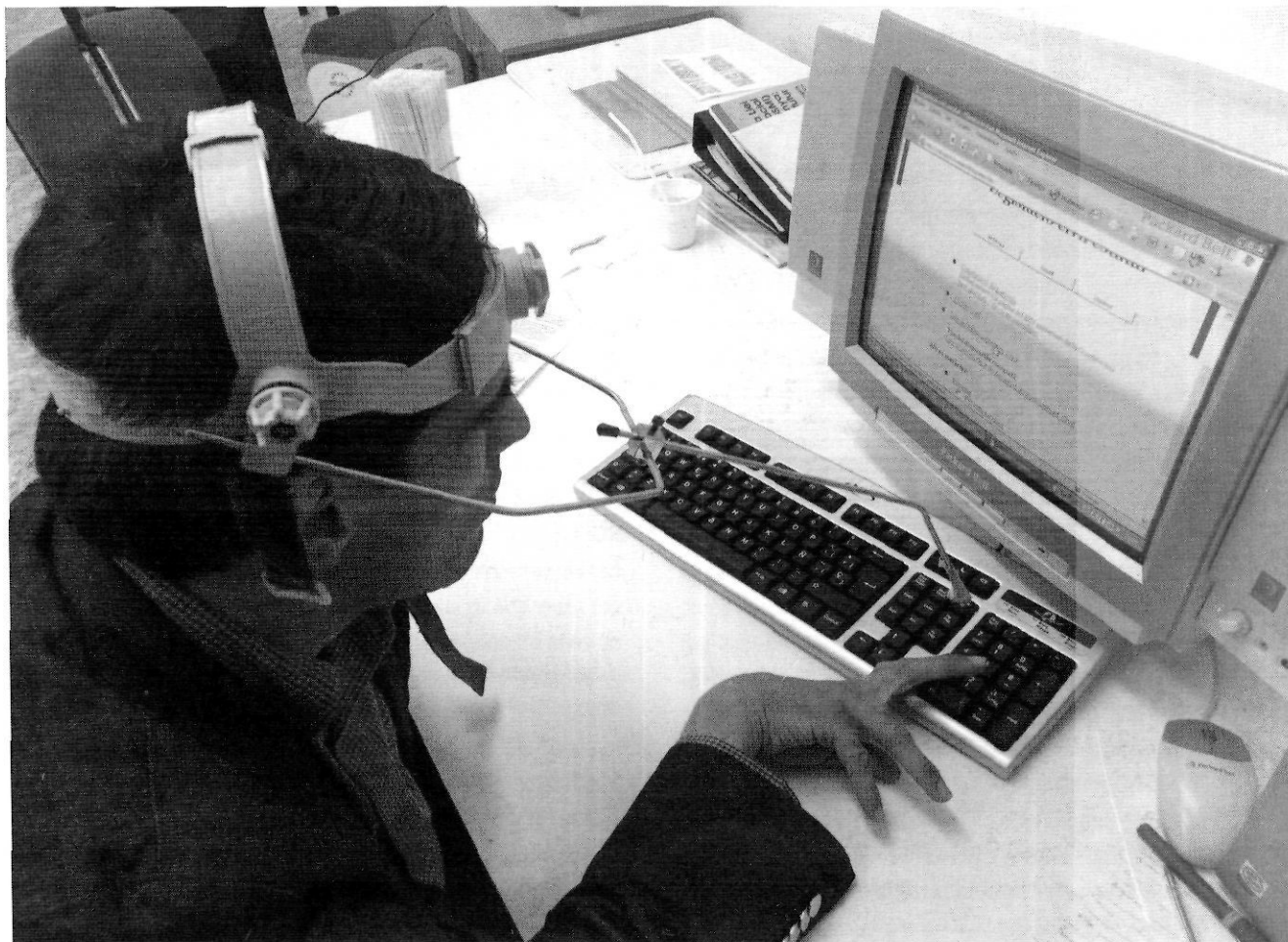
ció del tipus «Aquesta persona i jo mai ens podem comunicar». Des de la meua perspectiva, tant el meu nou interlocutor com jo ens sentim atemorits per no saber què sentirà, què pensarà l'un de l'altre. Per altra banda, hi ha una circumstància de caire físic que no es pot defugir per la seva evidència: les manifestacions corporals de la paràlisi cerebral no són gens encisadores per iniciar converses. Parlant sempre des de la meua experiència, quan iniciés una conversa amb una persona que coneixes relativament poc o gens, en el teu pensament apareix, en forma de fantasma, l'espectre de la incomunicació, de l'absurd que pot resultar començar un diàleg amb algú que no t'entén. En realitat, poques vegades et trobes amb un interlocutor que d'entrada tingui una actitud de menyspreu a l'hora d'iniciar un diàleg. Aquest no és el problema real, ni per la seva freqüència ni, per altra banda, pel poc interès que tinc a entaular una comunicació amb persones que ho mereixin tan poc. El gran problema, el de veritat, que em trobo jo mateix –i, suposo, altres persones amb una disminució semblant a la meua– és que, davant de persones presumptament correctes, educades i honestes, ni tan sols gosem iniciar una conversa si mai no hi hem xerrat abans per por que un acte comunicatiu es converteixi en un acte incomunicatiu.

Considero que la comunicació –per qualsevol via– és l'element clau per començar a impregnar la societat d'aquesta cultura de la integració. Crec necessari començar a donar una imatge menys traumàtica de la persona amb discapacitat, per tal que altres membres de la societat assimilïn d'una forma cívica que pot haver-hi individus que, encara que tinguin certes dificultats, han de poder expressar-se i fer coses, sigui interessant o no el que tinguin a fer o a dir.

Cal doncs, com a primer pas, centrar els reforços a millorar la comunicació, a fer caure la barrera «mental» entre el discapacitat i el no discapacitat. Aquest objectiu es pot enfocar des de múltiples punts de vista.

En aquesta línia, per exemple, des del punt de vista tecnològic, seria convenient que per part del sempre mal anomenat col·lectiu de persones amb discapacitat, i, d'una manera específica, les persones amb una severa discapacitat física, com jo, s'estudiessin fórmules alternatives a la comunicació verbal. És cert que la comunitat científica, amb el suport d'estaments públics, està portant a terme una recerca sobre comunicació no verbal que en cap cas no s'ha d'aturar, però també sóc partidari –encara que jo sigui el primer a no practicar-ho, per temença a provocar situacions estressants– que per part de les persones amb discapacitat que tenim greus problemes a l'hora de parlar comencem a fer pedagogia, és a dir, a fer el cor fort i intentar parlar amb qualsevol persona no coneguda.

Pere Duran

Aquesta fita, que sembla fàcil i humanament no gaire complexa, seria un pas prou important per començar a impregnar la societat d'aquesta cultura de la integració.

Crec que a Catalunya ja hi ha les bases –encara que manca una política integral– per començar a desenvolupar aquesta cultura. El seu objectiu és força clar: aconseguir que la integració social de la persona amb discapacitat sigui un valor social inalienable, és a dir, que formi part del nucli de valors. Cal aconseguir que sigui tota la ciutadania, i no només les persones relacionades per vincles afectius o laborals, qui reclami com a dret bàsic el desenvolupament individual i social de la persona amb discapacitat.

Per aconseguir aquesta fita calen tot un seguit de polítiques, i per tant el convenciment sòlid per part de la classe política que és possible una Catalunya molt més integradora. Cal començar a demanar que la política d'integració, que afecta tots els àmbits, tant individuals com col·lectius, sigui tractada amb molt més rigor.

És cert que la societat ha de ser capaç de generar inèrcies –uns dels generadors d'aquestes inèrcies han de ser les organitzacions de persones amb discapacitats, amb una implicació més efectiva de tots els agents socials, de tots–, però considero necessària una política més clara per part de l'Administració pública per fomentar aquesta cultura d'integració.

Per això, considero bàsic el concepte de polítiques integrals pel que fa a l'acció de qualsevol govern en matèria d'atenció a homes i dones amb discapacitat. Qüestions com l'accessibilitat universal, les polítiques d'atenció i suport personal, la integració laboral, el treball protegit –com una solució intermèdia– o la protecció patrimonial en casos d'incapacitacions judicials –recurs jurídic que s'hauria d'emprar amb més cura i només en casos imprescindibles– reclamen una reforma de normativa tant material com formal. Cal impulsar polítiques de R+D+i per millorar la qualitat de vida en totes les facetes de la persona.

Tot aquest corpus de polítiques significa tenir una visió integral de la persona amb discapacitat. Sense aquesta visió no es pot demanar a la societat en general que aprengui aquesta nova cultura de la integració que intentaré desenvolupar amb algun exemple quotidià.

Abans, però, resulta necessari aclarir quin paper han d'exercir els mitjans de comunicació pel que fa a la imatge que cal donar de les persones amb discapacitat perquè, de la manera més natural, es pugui començar a entendre, i fins i tot a admetre –si m'ho permeten els lectors–, que darrere d'una paràlisi cerebral, d'una espina bífida, d'una ceguesa, d'una síndrome de Down, etcètera, hi ha homes i dones que han de tenir una situació tan personal com col·lectiva al més satisfactòria possible. Els mitjans de comunicació públics –d'una manera estatutària–, així com els de titularitat privada, poden col·laborar de forma enormement positiva a transmetre a la societat que la integració de persones amb discapacitat és un valor essencial d'un sistema democràtic i social de dret. Cal aconseguir més quota de pantalla als mitjans; sense això, el camí serà, és, llarg i feixuc. Seria neci no aprofitar les eines comunicatives per començar a minar barreres –internes i externes–. Internet té una estructura prou sòlida per fer que la societat en general conegui, de manera molt propera, les situacions quotidianes de milers d'homes i de dones amb discapacitat, i, òbviament, d'aquells amb dificultats importants de parla.

En aquest sentit, i amb la benevolència dels lectors i lectores, m'agradaria fer una incursió en la meua experiència amb un únic afany: destacar què ha suposat en el meu cas la informàtica i, posteriorment, el fet de ser usuari de les tecnologies de la informació. Crec que no exagero si sostinc que gràcies a la tecnologia informàtica he pogut desenvolupar un currículum –tant acadèmic com professional– més o menys «normalitzat», que d'altra manera segurament no hauria estat possible. Aquesta incursió en la meua biografia vol ser l'excusa per llançar una reivindicació a aquells que consideren que les noves tecnologies poden ser un fre per a la integració social de persones amb enormes dificultats de parla o de mobilitat. Ans al contrari, des del meu parer, les noves tecnologies de la informació i la informàtica són eines útils, en alguns casos, per adquirir quotes d'integració. O és que poder exercir una professió de manera més o menys normalitzada no és un element d'integració prou sòlid?

Feta aquesta defensa de la utilització de les tecnologies de la informació i de la comunicació com a mitjà per facilitar l'entesa entre persones amb discapacitat i persones sense discapacitat, intentaré amb exemples descriure el concepte de cultura d'integració.

El punt bàsic en el qual es fonamenta aquesta teoria –que de ben segur pot sonar a tòpica, fins i tot a consigna política, però resulta necessari insistir-hi– és que cal trobar àrees de diàleg entre la societat i el col·lectiu de persones amb discapacitat. Aquest intent de crear àrees on tothom es senti prou còmode –per tant, cal trobar fórmules de suplència quan hi hagi dèficits materials comunicatius– té per objecte arribar a conèixer d'una manera concreta la percepció recíproca que existeix entre les persones que pateixen discapacitat i les que no. Considero essencial aquest diàleg per poder començar a donar pistes a la societat en general que la integració social pot ser, hauria de ser, un valor a defensar. L'adquisició d'aquesta cultura significaria que l'opinió pública en general ha interioritzat que no pot ser que hi hagi barreres arquitectòniques que impedeixen la llibertat de moviment, o que determinats serveis d'atenció al client han de ser més normalitzats. Quantes vegades he anat acompanyat d'algu a un bar i el cambrer s'ha adreçat instintivament al meu acompanyant per saber què volia prendre jo... Òbviament, la situació aconsella, en certa manera, seguir el joc i que el meu acompanyant s'erigeixi en el meu portaveu només per demanar un cafè sol.

A partir d'aquest exemple, es poden articular diferents idees que ens poden ajudar a enfocar el concepte. Crec que és necessari –i, si volen els lectors, un acte de justícia– afirmar que, en general, les persones no tenen una predisposició negativa a normalitzar la situació personal i social dels individus amb discapacitat; per tant, cal donar oportunitats per tal que el cambrer s'adoni que el més adequat seria preguntar directament a la persona amb discapacitat. Per aconseguir això, el cambrer ha de disposar d'un seguit d'informacions que li permetin actuar amb certa naturalitat, i que també, des d'un pla més social, facin que comparteixi la reivindicació d'una situació més socialitzadora de l'individu amb discapacitat. Ha de saber que potser el seu interlocutor té greus dificultats per parlar i que entre tots dos hauran de trobar mecanismes per descobrir què vol el seu client. Segurament que poden arribar a entendre's.

He utilitzat el terme *client*. No és pas un lapsus; crec que per tenir una visió més socialitzadora de la discapacitat s'ha de començar a estendre també la idea que les persones amb discapacitat són, abans que res, clients, usuaris, pacients i ciutadans. Cal començar a sacsejar la societat per tal que s'adoni que l'accessibilitat social pot beneficiar a tothom.

En definitiva, que per demanar un cafè no es necessita una tercera persona.

Ramon Páez

